

SHRNUTÍ VÝVOJE V ROCE 2015

Makroekonomická situace a devizový trh

Reálný hrubý domácí produkt ČR v roce 2015 meziročně vzrostl o 4,2 %, kdy dominantní roli hrála především domácí poptávka. Jednalo se tak o výrazné zvýšení tempa růstu v porovnání s obdobím 2011–2013. Saldo běžného účtu platební bilance k HDP dosáhlo, stejně jako v roce 2014, kladné hodnoty ve výši 0,9 %, a bylo tak nejvyšší v historii samostatné ČR. V průběhu roku 2015 se meziroční míra inflace pohybovala pod inflačním cílem ČNB stejně jako v roce 2014 a ke konci roku vykázala růst o 0,1 %. Koruna ke konci roku 2015 meziročně posílila vůči euru o 2,5 % na hodnotu 27,0 CZK/EUR, a držela se tak blízko hodnoty jednostranného kurzového závazku ČNB stanoveného v listopadu 2013. Vůči dolaru naproti tomu koruna pokračovala v dlouhodobé deprecaci a meziročně oslabilo o 8,7 % na 24,8 CZK/USD.

Fiskální situace

Hospodaření vládního sektoru v roce 2015 skončilo rekordně nízkým deficitem ve výši 0,4 % HDP, resp. 18,7 mld. Kč v absolutním vyjádření, a již třetím rokem tak bylo bezpečně pod hranicí maastrichtského kritéria schodku vládního sektoru ve výši 3 %. V meziročním srovnání došlo ke snížení deficitu ve vztahu k HDP o 1,5 p.b. Dluh vládního sektoru dosáhl hodnoty 41,1 % HDP, což znamená pokles druhým rokem po sobě.

Prostředky použitelné na finančním trhu

Celkový objem prostředků vzrostl během roku 2015 o 4,1 % na hodnotu 4,8 bil. Kč. Největší absolutní nárůst zaznamenaly vklady u úvěrových institucí, které jsou dlouhodobě nevýznamnější položkou. Stejně jako v předchozích třech letech se i v roce 2015 relativně nejvíce zvýšil objem prostředků umístěných v investičních fondech. Objem prostředků použitelných na finančním trhu dlouhodobě roste, nicméně roční přírůstky přesahující 10 % v období 2004 až 2007 vystřídalo od roku 2008 přibližně poloviční tempo růstu (4 až 6 %). Za posledních pět let vzrostl objem prostředků o cca 1 bil. Kč, tj. o téměř 27 %.

Struktura úspor domácností

Celkové úspory domácností držené v rámci produktů zprostředkovatelského finančního trhu vzrostly meziročně o 7,4 % a dosáhly objemu 3 bil. Kč. Odliv nastal opět u termínovaných vkladů (-0,3 %) a stavebního spoření (-7,1 %). Naopak růst zaznamenaly netermínované vklady (11,0 %) a znatelně se rovněž zvýšily úspory domácností v investičních a penzijních fondech (24,5 %, resp. 10,6 %). V posledních šesti letech získávaly ve struktuře úspor na významu zejména netermínované vklady a penzijní fondy a od roku 2012 začal postupně růst i podíl investičních fondů. Naopak zastoupení prostředků v termínovaných vkladech a stavebním spoření od roku 2009 klesalo.

Subjekty finančního trhu

Z hlediska institucionální struktury finančního trhu došlo jen k drobným změnám v počtech subjektů. Významnější změny ve struktuře se udály především prostřednictvím převzetí, fúzí nebo akvizic. Spojením společností patřících do finanční skupiny Generali vznikla největší investiční společnost působící na českém kapitálovém trhu – Generali Investments CEE. V bankovním sektoru získala v roce 2015 povolení k provozování činnosti pobočka Bank of China a prostřednictvím fúze se svou dceřinou nebankovní společností Cetelem vstoupila na český trh pobočka BNP Paribas Personal Finance, naopak český trh opustila pobočka rakouské privátní banky Meindl Bank. V případě bank a pojišťoven zůstává počet subjektů dlouhodobě stabilní. Nárůsty počtů subjektů byly v předchozích letech patrné zejména na kapitálovém trhu, a to především v rámci investičních fondů.

Bankovní sektor

Celkový objem aktiv bankovního sektoru v posledních šesti letech roste a výjimkou nebyl ani rok 2015, kdy posílil o 3 % na 5,5 bil. Kč. Stejná dynamika růstu bylo dosaženo i v roce 2014, v letech předcházejících však byla vidět vyšší dynamika (průměrný růst během posledních šesti let činil 5 %). Hospodářský výsledek bankovního sektoru před zdaněním dosáhl 80,9 mld. Kč, což představuje meziroční růst 6,3 % a nejvyšší hodnotu v historii. Celkový kapitálový poměr bankovního sektoru se udržoval vysoko nad regulačním minimem, když ke konci roku 2015 dosáhl výše 18,4 %. Růst tohoto ukazatele je patrný již několik let (v roce 2010 činil 15,5 %).

Úrokové sazby

Základní sazbu (2T repo) ČNB ponechala celý rok 2015 na úrovni 0,05 % a nadále dodržovala tzv. kurzový závazek, což drželo tržní úrokové sazby na nejnižších hodnotách v historii. RPSN z nových úvěrů na spotřebu klesla meziročně o 2,5 p.b. na hodnotu 12,4 %. Nákladovost úvěrů na bytové nemovitosti se dostala na historická minima (RPSN ve výši 2,7 %). RPSN na spotřebu klesla mezi roky 2010 a 2015 o 3,4 p.b. a RPSN na bytové nemovitosti během stejného období poklesla o 2,2 p.b. U průměrných úrokových sazeb z vkladů domácností a nefinančních podniků byl rovněž patrný klesající trend, jehož tempo se udržuje již od roku 2012.

Vklady a úvěry

Objem klientských bankovních vkladů vzrostl o 2,5 % a na konci roku 2015 dosáhl 3,5 bil. Kč. Trendem v posledních šesti letech byl meziroční růst v průměru o 5 %, přičemž vklady domácností a nefinančních podniků tvořily tradičně dominantní kategorie klientských vkladů se silně prorůstovým trendem. V případě bankovních úvěrů došlo ke konci roku 2015 k nárůstu objemu o 5,6 % na 2,8 bil. Kč. Obdobně jako u vkladů vykazovaly úvěry v uplynulých šesti letech neustálý růst a i zde segment domácností dominoval. Ukazatel podílu úvěrů v selhání na celkových klientských úvěrech se meziročně mírně snížil o 0,3 p.b. na 5,8 %, a pokračoval tak od roku 2010 v dlouhodobé oscilaci kolem 6 %. Poměr klientských vkladů ke klientským úvěrům je v ČR dlouhodobě stabilní a převyšuje 125 %.

Hypoteční trh

Objem nově poskytnutých hypotečních úvěrů dosáhl ke konci roku 2015 87,1 mld. Kč, což znamenalo meziroční pokles o 20,2 %, který byl do jisté míry ovlivněn rekordním výsledkem 109,2 mld. Kč v roce 2014. Celkově se objem hypotečních úvěrů ke konci roku 2015 vyšplhal na 1,26 bil. Kč a vzrostl meziročně o 7,2 %. Klientsky nejoblíbenější hypoteční úvěry s fixací od 1 roku do 5 let meziročně narostly o 19,0 % na 716,7 mld. Kč. Silná obliba hypotečních úvěrů s pohyblivou sazbou, která byla patrná v nárůstu jejich objemu mezi roky 2013 a 2014 i v přírůstku nových hypotečních úvěrů v této kategorii v roce 2014, však v roce 2015 oslabila z 57,2 na 24,0 mld. Kč nových hypotečních úvěrů realizovaných v této kategorii.

Stavební spořitelny

V roce 2015 bylo založeno 373,1 tis. ks nových smluv, v souhrnu tak stavební spořitelny evidovaly 3,5 mil. smluv ve fázi spoření. Celková naspořená částka v průběhu třetího roku poklesla pod hranici 400 mld. Kč, když její výše ke konci roku 2015 činila 384,2 mld. Kč. Během období 2010–2015 docházelo k neustálému meziročnímu úbytku celkového počtu smluv ve fázi spoření a celkového objemu úvěrů poskytnutých stavebními spořitelny, když ke konci roku 2010 činil počet smluv 4,8 mil. a objem celkových úvěrů 293,4 mld. Kč. Klesající trend naspořené částky je patrný až od roku 2012, tehdy měli účastníci u stavebních spořitelny naspořeno 435 mld. Kč. Pokud jde o úvěry, pak ve srovnání s rokem 2014 došlo v roce 2015 k růstu objemu nových úvěrů poskytnutých stavebními spořitelny o 22,7 % na 45,8 mld. Kč, nicméně větší objem představovalo umoření dlužné částky, a proto se celkový objem úvěrů od stavebních spořitelny ke konci roku 2015 snížil na 242,7 mld. Kč. Celková roční výše přímé státní podpory vyplacená účastníkům stavebního spoření se v průběhu posledních šesti let setrvale snižovala. V roce 2015 bylo státem vyplaceno 4,6 mld. Kč.

Družstevní záložny

V sektoru spořitelních a úvěrních družstev nedošlo v roce 2015 k výrazným změnám. Stejně jako v roce 2014 bylo na trhu zastoupeno 11 družstevních záložen, kdy 2 největší představovaly dle výše bilanční sumy 64 % sektoru. Poslední dva roky tedy znamenaly určitou stabilizaci sektoru, který byl v předchozích letech poznamenán několika odejmutími povolení činnosti orgánem dohledu. I přes meziroční pokles počtu členů došlo k meziročnímu nárůstu aktiv o 3,4 % na 32,3 mld. Kč. Vklady se v porovnání s rokem 2014 mírně zvýšily o 0,4 % na 27,8 mld. Kč, poskytnuté úvěry však od konce roku 2012 kontinuálně klesaly na 21,7 mld. Kč. Celkově však lze pozitivně hodnotit pokles podílu úvěrů v selhání na celkových pohledávkách na 18,8 %, dlouhodobý nárůst podílu rychle likvidních aktiv na celkových aktivech na 27,4 % a meziroční růst celkového kapitálového poměru na hodnotu 15,8 %, který byl vysoko nad regulačním minimem.

Regulovaný a mimoburzovní trh

Hlavní český akciový index PX zaznamenal meziroční růst 1,0 % a pohyboval se v rozmezí 919,7 až 1 058,4 bodu. Přesto došlo během období 2010–2015 k mírnému

poklesu a hodnoty indexu se nepřiblížily vysokým hodnotám z let 2010 a 2011, které se pohybovaly nad hranicí 1 200 bodů. V průběhu roku 2015 došlo ke změně trendu obchodní aktivity s akciemi, kdy po dlouhodobém poklesu vzrostl objem burzovních obchodů o 9,4 %. Druhý nejvýznamnější segment, tj. obchodování s dluhopisy, vykázal pokles v burzovním obchodování, a to ve výši 38 %.

OCP a správa aktiv

Objem obchodů s cennými papíry v sektoru OCP poklesl meziročně o 36,4 % na 59 bil. Kč, a přerušil se tak čtyřletý rostoucí trend. Nejvíce došlo k poklesu u nebankovních OCP, kteří uzavřeli o 20,7 bil. Kč méně obchodů, následovali bankovní OCP s poklesem obchodů o 13,1 bil. Kč a nejmenší pokles zaznamenaly investiční společnosti ve výši 14,1 mld. Kč. Dominantní pozici si však stále zachovali bankovní OCP. Dlouhodobě rostoucí objem majetku svěřený správcům aktiv v roce 2015 meziročně vzrostl o 2,2 % na celkových cca 1,2 bil. Kč, kdy většina finančních skupin zaznamenala růst spravovaného majetku.

Investiční fondy

Během roku 2015 vzrostl objem prostředků investovaných ve fondech kolektivního investování o 20,4 %, resp. o 65,3 mld. Kč v absolutním vyjádření. Od roku 2011 tak objem prostředků uložených ve fondech neustále rostl. Na konci roku 2015 bylo celkem ve fondech investováno 385,3 mld. Kč. Z toho hodnota majetku v zahraničních fondech vzrostla během roku 2015 o 22,2 mld. Kč, tj. o 13,9 % a domácí fondy zaznamenaly nárůst o 43,2 mld. Kč, tj. o 26,9 %. Větší podíl domácích fondů byl od roku 2014 způsoben nejen jejich popularitou, ale i tím, že se několik fondů přesunulo ze zahraničí do ČR. Největšímu absolutnímu přílivu prostředků se v roce 2015 těšily smíšené fondy, kterým vzrostl majetek o 35,2 mld. Kč, následovaly je fondy akciové s růstem 13,6 mld. Kč. Objem aktiv spravovaných fondy kvalifikovaných investorů v roce 2015 poklesl o 3,7 mld. Kč na 68,5 mld. Kč, a přerušil se tak růstový trend započatý v roce 2010.

Pojišťovny

Sektor pojišťoven mírně klesl. Celkové hrubé předepsané pojistné dosáhlo 153,4 mld. Kč, což představuje meziroční pokles o 2,9 %. Růstu ve výši 4,9 % bylo dosaženo v neživotním pojištění a naopak poklesu o 12,3 % v případě životního pojištění. Z pohledu hospodářského výsledku dosáhl pojistný trh velmi příznivého výsledku ve výši 11,4 mld. Kč, což představuje meziroční růst o 85 %. Za uplynulé šestileté období lze pojistný trh charakterizovat jako stagnující, neboť objem hrubého předepsaného pojistného se pohyboval v rozmezí 153–158 mld. Kč.

Důchodové spoření

Počet účastníků v důchodových fondech se kvůli deklarovanému ukončení II. penzijního pilíře zvýšil pouze o 1 323 osob na celkových 84,5 tis. osob, přičemž na konci roku 2013 v nich spořilo své prostředky 82 tis. účastníků. Prostředky účastníků důchodového spoření dosáhly ke konci roku 2015 výše 3,14 mld. Kč.

Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření

V rámci účastnických a transformovaných fondů III. penzijního pilíře byly ke konci roku 2015 evidovány prostředky v celkové výši 349,5 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 10,3 %. Počet účastníků ve III. penzijním pilíři od začátku roku 2013 klesal. Na konci roku 2015 spořilo ve III. penzijním pilíři 4,64 mil. osob, když stejně jako v předchozím roce jejich počet poklesl o 160 tisíc. Průměrný měsíční příspěvek účastníka penzijního připojištění se mírně zvýšil na 589 Kč, průměrný měsíční účastnický příspěvek v doplňkovém penzijním spoření činil 722 Kč, stejně jako v roce 2014. Podíl smluv, u kterých přispívá zaměstnavatel, v roce 2015 mírně vzrostl na 19,4 %, předkrizové hodnoty tohoto ukazatele se nicméně pohybovaly nad hranicí 20 %. Celková přímá státní podpora vyplacená účastníkům III. penzijního pilíře činila 6,8 mld. Kč. Z hlediska umístění prostředků penzijních fondů dlouhodobě výrazně dominují dluhové cenné papíry zastoupené zejména státními dluhopisy ČR.

Legislativa finančního trhu

V oblasti české legislativy byl v roce 2015 schválen nový zákon o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu. Dále došlo k novelizaci pravidel pojištění vkladů a byl schválen zákon o ukončení II. penzijního pilíře. Na evropské úrovni se prioritními tématy staly legislativní návrhy spojené s vytvářením Unie kapitálových trhů a Evropského systému pojištění vkladů. Publikovány byly nové směrnice o platebních službách a o distribuci pojištění.